

WORLD LEADERSHIP ALLIANCE
CLUB DE MADRID

ဒီမိုကရေစီ အသွင်တူ့ပြောင်းခြင်းများ

ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များထံမှသင်ယူခြင်း

Democratic
Transitions:
Learning from World Leaders

Edited by
Sergio Bitar &
Abraham F. Lowenthal

ဒီမိုကရေစီနှင့်ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေး နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း (International IDEA) ၏ မူပိုင်ဖြစ်သည်။

ဤစာအုပ်တွင်ဖော်ပြထားသည့် သဘောထားအမြင်များသည် International IDEA, ဥရောပသမဂ္ဂ (European Union) နှင့် Club de Madrid တို့၏ သဘောထားအမြင်များကို ကိုယ်စားပြုဖော်ပြခြင်းမရှိပါ။

မြန်မာဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေသည့်စာအုပ်အတွက် နိဒါန်းနှင့် အဖွဲ့အစည်းများအကြောင်း သတင်းအချက်အလက်များမှလွဲ၍ ကျန်အရေးအသားများကို International IDEA မှ ထုတ်ဝေသည့် Democratic Transitions: Conversations with World Leaders (Johns Hopkins University Press, 2015, ISBN 978-1-4214-1760-8) စာအုပ်မှ အခန်းအချို့ကို ကောက်နုတ်ပြီးတိုက်ရိုက်မြန်မာပြန်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ International IDEA က ဘာသာပြန် စာမူအရေးအသား မှန်၏။ မမှန်၏ဆိုသည်ကို စစ်ဆေးခဲ့ခြင်းမရှိပါ။ မရှင်းလင်းပါက မူရင်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာစာအုပ်မူကိုသာ အတည်ယူအပ်သည်။ ဤဘာသာပြန်စာမူများတွင် စပိန် အခန်းအတွက် မြင့်သူကဘာသာပြန်ပြီး ကျန်အခန်းများကို ထူးလွင်မျိုးက ဘာသာပြန်ပါသည်။ မြန်မာပြန်စာမူကို စာပြင်နှင့်တည်းဖြတ်သူမှာ လှိုင်မြတ်ဖြစ်သည်။

International IDEA
 Strömsborg, SE-103 34
 Stockholm, Sweden
 Tel: +46 8 698 37 00
 Email: info@idea.int
 Website: www.idea.int

International IDEA Myanmar
 68B Sayar San Road
 11201, Bahan Township
 Yangon, Myanmar
 Fax: +95-1-556692
 Email: info-myanmar@idea.int

Club de Madrid
 Palacio del Marqués de Cañete
 Calle Mayor, 69, Planta 1
 28013 Madrid, Spain
 Tel: +34 911 548 230
 Email: clubmadrid@clubmadrid.org

စာအုပ်အတွင်းပြင်ဆင်မှုနှင့် အဖုံးဒီဇိုင်း- မြင့်စိုးဦး
 ISBN: 978-91-7671-033-3

မာတိကာ

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေမှုအတွက် အမှာစာ (ဗိုဟာမက် မွန်ဆက်ဖ် မာဇူကီ၊ တူနီးရှားသမ္မတနိုင်ငံသမ္မတဟောင်း)	i
မြန်မာဘာသာဖြင့်ထုတ်ဝေခြင်းအတွက် အမှာစာ ဟော့ဟဲ ဘာလာဒါရက်စ်၊ International IDEA Myanmar ၏ မစ်ရှင်ခေါင်းဆောင် ရိုလန်ကိုဘီးယား၊ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ဥရောပသမဂ္ဂ သံအမတ်ကြီး ကလီမင့် ဝက်စ်တန်ဒရော့ပ်၊ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး၊ Club de Madrid	v
အင်္ဂလိပ်ဘာသာတည်းဖြတ်ထုတ်ဝေမှုအတွက် နိဒါန်းစကား အိပ်လာတေမေး၊ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး International IDEA	vii
စာရေးသူ Sergio Bitar နှင့် Abraham F. Lowenthal တို့၏ အမှာစာ	xi

အခန်း-၁။ ။ ချီလီနိုင်ငံ

ချီလီနိုင်ငံ၏ အောင်မြင်သောအသွင်ကူးပြောင်းမှု နိုင်ငံရေးရပ်တည်ချက် အပြင်းအထန်ကွဲလွဲမှုမှသည် တည်ငြိမ်သည့် ဒီမိုကရေစီသို့ ရေးသူ - Genaro Arriagada	၂
ချီလီသမ္မတ (၁၉၉၀-၉၄) ပါထရီဆီယို အဲလွင်၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း.....	၁၇
သမ္မတ ပါထရီဆီယို အဲလွင်နှင့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း	၁၉
ချီလီသမ္မတ ရီကာဒိုလာဂိုဗ် (၂၀၀၀-၂၀၀၆) ၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း.....	၃၇
သမ္မတ ရီကာဒိုလာဂိုဗ်နှင့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း	၃၉
ချီလီ အချိန်ပြမျဉ်း.....	၇၄
ချီလီအသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ ဆက်လက်ဖတ်ရှုရန်စာအုပ်စာတမ်းများအညွှန်း	၈၀

အခန်း-၂။ ။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ

အင်ဒိုနီးရှား၏ ဒီမိုကရေစီခရီး- ပြဿနာများ၊ အလားအလာများနှင့် ကျန်ရှိဆဲစိန်ခေါ်မှုများ ရေးသူ- Bahtiar Effendy, State Islamic University Jakarta and Mutiara Pertiwi, State Islamic University Jakarta	၈၄
အင်ဒိုနီးရှားသမ္မတ (၁၉၉၈-၁၉၉၉) ဘီဂျေ၊ ဟာဘီဘီ၏ကိုယ်ရေးအကျဉ်း.....	၁၀၂
ဘီဂျေ၊ဟာဘီဘီနှင့်တွေ့ဆုံခြင်း	၁၀၄

အင်ဒိုနီးရှား အချိန်ပြုမျဉ်း ၁၃၁
 အင်ဒိုနီးရှားအသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ ဆက်လက်ဖတ်ရှုရန်စာအုပ်များအညွှန်း..... ၁၃၇

အခန်း-၃။ ။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ

ဖိလစ်ပိုင်၏ 'ပြည်သူ့အာဏာလှုပ်ရှားမှု'၊ 'ဒုက္ခရောဂါပြင်းပွားနေသောအသွင်ကူးပြောင်းမှု' ၁၄၂
 'ကောင်းမွန်သောအုပ်ချုပ်ရေး'။
 ရေးသူ- Mark R. Thompson, City University of Hong Kong
 ဖိလစ်ပိုင်သမ္မတ (၁၉၉၂-၁၉၉၈) ဖီဒယ်လ် ဗွီ၊ ရာမိုစ်၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း ၁၅၈
 သမ္မတဖီဒယ်လ်ရာမိုနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း ၁၆၀
 ဖိလစ်ပိုင် အချိန်ပြုမျဉ်း ၁၈၇
 ဖိလစ်ပိုင်အသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ ဆက်လက်ဖတ်ရှုရန်စာအုပ်များအညွှန်း..... ၁၉၃

အခန်း-၄။ ။ ပိုလန်နိုင်ငံ

ပိုလန်၏အံ့မခန်းအတွေ့အကြုံ-ဆန္ဒပြပွဲများ၊ ဖိနှိပ်မှုများ၊ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများ၊ ၁၉၈
 ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် မြေလိမ်မြေကောက်နိုင်ငံရေး
 ပိုလန်သမ္မတ (၁၉၉၅-၂၀၀၅) အာလက်ဆန်းဒါး ခွာညွှပ်စကီ၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း ၂၁၄
 သမ္မတ ခွာညွှပ်စကီနှင့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း ၂၁၆
 ပိုလန်ဝန်ကြီးချုပ် (၁၉၈၉-၁၉၉၁) တာဒေ့ရ် မာဇီဗယဲ့စကီ၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း ၂၅၃
 ဝန်ကြီးချုပ် တာဒေ့ရ် မာဇီဗယဲ့စကီနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း ၂၅၅
 ပိုလန် အချိန်ပြုမျဉ်း ၂၇၃
 ပိုလန်အသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ ဆက်လက်ဖတ်ရှုရန်စာအုပ်အညွှန်း..... ၂၇၉

အခန်း-၅။ ။ စပိန်နိုင်ငံ

စပိန်နိုင်ငံ၊စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုဖြင့် အသွင်ကူးပြောင်းမှု ၂၈၄
 ရေးသူ-ချားလ်စ် ပါဝဲလ်၊ Elcano Royal Institute
 စပိန်ဝန်ကြီးချုပ် (၁၉၈၂-၁၉၉၆) ဖိလစ်ဂွန်ဇာလက်စ်၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း ၂၉၇
 စပိန်ဝန်ကြီးချုပ် ဖိလစ်ဂွန်ဇာလက်စ်နှင့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း ၂၉၉
 စပိန် အချိန်ပြုမျဉ်း ၃၃၂
 စပိန်နိုင်ငံအသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ ဆက်လက်ဖတ်ရှုရန်စာအုပ်များအညွှန်း ၃၃၆

အခန်း-၆။ ။ ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုများတွင် ပါဝင်ခဲ့သည့် ၃၄၀
အမျိုးသမီးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ
ရေးသူ- Georgina Waylen (နိုင်ငံရေးဘာသာရပ် အမျိုးသမီးပါမောက္ခ၊
University of Manchester)

အခန်း-၇။ ။ အာဏာရှင်စနစ်မှ ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးသို့ - အနာဂတ်ကိုပုံဖော်ရန်... ၃၉၆
နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များထံမှ သင်ယူလေ့လာခြင်း။
ရေးသူ- Abraham F. Lowenthal နှင့် Sergio Bitar

International IDEA၊ Club de Madrid နှင့် ဥရောပသမဂ္ဂ (European Union) ၄၄၆
တို့အကြောင်း
စာတည်းများနှင့် ဝိုင်းတော်သားများအကြောင်း..... ၄၅၀

အာဏာရှင်စနစ်မှ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများနှင့် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေး ၄၅၄
တည်ဆောက်ခြင်းဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ သဘောတရားနှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာဖွယ်ရာ
လက်ရွေးစင် (အင်္ဂလိပ်ဘာသာ) စာစုစာရင်း

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေမှုအတွက် အမှာစာ

၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် ဒီဇင်ဘာ ၁၇ ရက်တွင် တူနီးရှားနိုင်ငံသား အလုပ်လက်ခွဲလူငယ် တစ်ဦးဖြစ်သည့် မိုဟာမက် ဘူအာဇီဇီသည် မိမိကိုယ်ကို မီးတင်ရှို့လိုက်ပြီး တူနီးရှားနိုင်ငံ၏ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ လွန်စွာဆိုးရွားနေခြင်းကို ၎င်း၏နိုင်ငံသားများနှင့် တစ်ကမ္ဘာလုံးက သိရှိအောင်လုပ်လိုက်သည်။ ထိုအချိန်က တူနီးရှားအစိုးရကပြည်သူများသည် ၎င်းတို့၏ဘဝများ၊ အနာဂတ်နှင့် လွတ်လပ်မှုတို့အတွက် စိုးရိမ်ပူပန်မှုမရှိပါ။ အားလုံးအတွက် အခွင့်အရေးများ ပေးအပ်ထားသည့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် သာယာဝပြောမှုရှိသည့် ဖျော်ရွှင်စရာ တိုင်းပြည်တစ်ခု သဖွယ် တူနီးရှား၏ဥပဓိကို ကြွေငြာနေခဲ့ချိန်ဖြစ်သည်။ ဤအချက်သည် အလိမ်အညာသက် သက်ဆိုသည်ကို သက်သေပြလိုက်လေသည်။ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် ဒီဇင်ဘာ ၁၇ ရက်မှသည် ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီ ၁၄ ရက်အထိ ဖြစ်ပွားခဲ့သော လူထုအုံကြွပေါက်ကွဲမှုသည် အလွယ်တကူ မမြင်နိုင်သည့် ဖိနှိပ်မှုအခြေအနေတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ စိတ်ဝမ်းကွဲမှုများ တချိန်လုံးရှိ နေမှု၊ အလွန်အကန့်အသတ်ရှိသည့် လုပ်ဆောင်ချက်များ၊ နိုင်ငံရေးရည်မှန်းချက်များကြောင့် ပျက်စီးခြင်းငါးပါးဆိုက်နေသည့် 'တရားဝင်' အတိုက်အခံနိုင်ငံရေးအုပ်စု တူနီးရှားနိုင်ငံတွင် ရှိနေသည်။ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံရခြင်း သို့မဟုတ် ကာလအကန့်အသတ်မရှိ တိုင်းပြည်မှ နှင်ထုတ်ခံရသည့် 'တရားမဝင်' အတိုက်အခံအုပ်စုလည်း တူနီးရှားတွင်ရှိသည်။

တူနီးရှားအစိုးရမှာ ရက်ပိုင်းအတွင်းပြုတ်ကျသွားသည်။ သို့သော် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် ဒီဇင်ဘာ ၁၇ ရက်နောက်ပိုင်း ချက်ချင်းဖြစ်ပေါ်လာသည့် အဖြစ်အပျက်များတွင် လူ ၃၃၀ သေဆုံးခဲ့ရသည်။ ထိုအချိန်က ယုတ္တိမတန်သော အပြောင်းအလဲများရော အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့်ဖြစ်သော အပြောင်းအလဲများကိုပါတောင်းဆိုသည့် တော်လှန်ရေးလူထုလှိုင်း လုံးကြီးများကို နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းများက တွန်းလှန်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။

တူနီးရှားတော်လှန်ရေးသည် တိုင်းပြည်တစ်ခုတည်းနှင့်သာဆိုင်သည့် ဖြစ်ရပ်မဟုတ်ပါ။ ဒေသတစ်ခုလုံး၏ အရှိတရားများကိုပြောင်းလဲပစ်ခဲ့သည့် ကြီးမားသည့်လှိုင်းလုံးကြီး စတင်ရာ နေရာဖြစ်ခဲ့လေသည်။ စင်စစ် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်နှောင်းပိုင်းတွင် လမ်းပေါ်ထွက်ဆန္ဒပြရန် တူနီးရှား နိုင်ငံသားများက ဆုံးဖြတ်လိုက်ကြပြီး ၎င်းတို့၏ဂုဏ်သိက္ခာပြန်ရရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက် ရေးအတွက် ပြတ်သားသည့်တောင်းဆိုမှုပြုရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ တစ်ပြိုင်နက်တည်းတွင် အာရပ်ဒေသ၌ ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုလှိုင်းလျင်မြန်စွာဖြစ်ပေါ်နေပြီဖြစ်သည်။ တူနီးရှား ပြီးလျှင် အီဂျစ်၊ လစ်ဗျားနှင့် ယီမင်နိုင်ငံသားများသည် သက်ဆိုးရည်လှသည့်အာဏာရှင်များကို ပြုတ်ကျအောင်လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ကြသဖြင့် အခွင့်အလမ်းမရှိ၊ အချိုးနီးဖြစ်ရခြင်းတို့ဖြင့် ယူကျုံးမရ

ဖြစ်နေသည့် လူငယ်ထုအတွက် ထိုဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုလှိုင်းများက မျှော်လင့်ချက် ရှိစေသည့်ကာလတစ်ခုကို လမ်းဖွင့်ပေးခဲ့လေသည်။ သို့တိုင် အချို့သော အာဏာရှင်စနစ် များသည် ၎င်းတို့၏ပြည်သူများက နားချနိုင်ဖို့အဆင့်သင့်မဖြစ်ကြသေးကြောင်း အစကတည်းက သိသာထင်ရှားခဲ့သည်။ ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းသည့် အာဏာဆက်လက်စွဲကိုင်ရန် ကြိုးပမ်းမှုများ ကို ထိုအာဏာရှင်များက ဆက်ပြီးဆန့်ကျင်ကြမည်သာဖြစ်၍ နိုင်ငံသားတို့သေကျေပျက်ဆီးမှု နှင့် အတိဒုက္ခရောက်မှုများ ပိုမိုတိုးပွားလာဖို့သာရှိသည်။

လွတ်လပ်မှုကို အာသာငမ်းငမ်းတောင့်တသည့် လူငယ်မျိုးဆက်များ ခံစားခဲ့ရသည့် ကနဦး ဝမ်းသာပီတိပြီးဆုံးချိန်တွင် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ခြင်းသည် ၎င်းတို့ထင်ထားသည် ထက် ပိုပြီးများမြောက်ရှုပ်ထွေးသည်။ စိန်ခေါ်မှုရှိသည်။ မျက်နှာစာပေါင်းစုံပါဝင်သည်ဆိုသည်ကို အာရပ်ဒေသတစ်ခုလုံးရှိ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသမားများက ဖော်ထုတ်တွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။ အာဏာရှင်များကျဆုံးသွားသည့်အခါ ၎င်းတို့သည်ထင်ထားသလောက် အင်အားမကောင်းကြ ဆိုသည်ကို ပြည်သူများသဘောပေါက်သွားသည်။ အာဏာရှင်များက အရာရာကိုထိန်းချုပ်ထား သည်ဟု ထိုပြည်သူများယုံကြည်အောင် အကြောက်တရားကလုပ်ထားသည်ကို သဘောပေါက် သွားကြသည်။ ပြည်သူတို့၏ပြဿနာများအားလုံးသည် အာဏာရှင်များကြောင့်သာဖြစ်လာခြင်း မဟုတ်သည်ကိုလည်း လေ့လာတွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။

အာဏာရှင်များကို ရာထူးမှဖယ်ရှားလိုက်ခြင်းသည် တကယ့်အပြောင်းအလဲလုပ်ခြင်းသို့ သွားရာ ခရီးရှည်တွင် ပထမခြေလှမ်းသာဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုကို လမ်းခင်း ပေးသည့်အရာမှာ အယူဆများ၊ ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေးများ၊ တန်ဖိုးများ၊ အမူအကျင့်များပြောင်း လဲခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအချက်သည် အာရပ်နိုင်ငံများအတွက် အထူးသဖြင့် အရေးကြီးသည်။ ထိုအပြောင်းအလဲများကို အလေးအနက်မထားပါက ပြည်သူတို့၏မြင့်မားသည့် ရည်မှန်းချက် များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ခြင်း၊ အားလုံးအတွက်အခွင့်အလမ်းပေးအပ်ခြင်း၊ သူ့နည်းသူ့ဟန်ဖြင့် ခိုင်မာ၊ အခွန်ရှည်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးဖြစ်အောင်လုပ်နိုင်ခြင်း အစရှိသည့် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေး သည် ထင်ယောင်ထင်မှားဖြစ်မှုသာဖြစ်သည်ဟု အာရပ်ဒေသများတွင် အလွယ်တကူထင်မြင် သွားနိုင်သည်။

ဤသို့သောနောက်ခံအခြေအနေတွင် ပွင့်လင်းလွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုသည် လည်း အရေးကြီးသည်။ ခက်ခဲသည့်အသွင်ကူးပြောင်းမှုကာလတွင် တိုင်းပြည်ကိုဦးဆောင်ရာ တွင်ပါဝင်လာသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ၎င်းတို့၏လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆို ဝေဖန်ပိုင်ခွင့်ကို ကာကွယ်ရမည်ဖြစ်ပြီး ယင်းအခွင့်အရေးကိုအသုံးပြုကာ အရှိန်အဟိန်အတိုင်းပြောဆိုရမည်ဖြစ် သည်။ မိမိကိုယ်ကိုဝေဖန်ရန်နှင့် မိမိ၏လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များကိုဝေဖန်ရန် ထိုခေါင်းဆောင်များ သည် အသင့်ဖြစ်နေသင့်သည်။ ထိုနည်းအားဖြင့် ခက်ခဲသည့်လူမှုရေးနှင့် လုံခြုံရေးအခြေ အနေကချမှတ်လိုက်သည့်အကြောင်းချင်းရာများ၏လမ်းကြောင်းကိုပုံပြင်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ထိုခေါင်းဆောင်များသည် တိုင်းပြည်၏အနာဂတ်ကို မြင်ယောင်ထားရမည်ဖြစ်ပြီး တိုင်းပြည်၏ အကျိုးစီးပွားကို ရှေ့တန်းတင်ရမည်။ ၎င်းတို့မည်သည့်အခက်အခဲများရင်ဆိုင်ရစေကာမူ ပြည်သူတို့၏မျှော်လင့်တောင့်တမှုများကို အလွန်အကျွံဖြစ် တိုးပွားလာစေခြင်းမျိုးကို ရှောင်ရှားကြရမည်။ အကြောင်းမှာ ထိုအချက်သည် ၎င်းတို့၏ ကျင့်ဝတ်ပိုင်ဆိုင်ရာ တာဝန်တစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး တော်လှန်ရေးမှ နေ့ချင်းညချင်းရလဒ်များမျှော်လင့်ကြသည့် ပြည်သူများက ၎င်းတို့အပေါ်ယုံကြည် ကိုးစားမှုကို ထိန်းသိမ်းရန် အမြော်အမြင်ရှိသည့် နည်းလမ်းဖြစ်နေခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။

သို့တိုင် ခေါင်းဆောင်များစွာ၊ နိုင်ငံသားများစွာ၏ စိတ်ထားကောင်း၊ နှစ်မြှုပ်လုပ်ကိုင်မှု၊ စတေးပေးဆပ်မှုများသည် မလုံလောက်သေးဟုယူဆရသည်။ ဒီမိုကရေစီဆန်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ခိုင်မာသောရေသောက်မြစ်များ ဖြစ်လာမည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ရန်၊ စတင်မိတ်ဆက်ရန်နှင့် လက်တွေ့အသုံးချရန် စနစ်တကျလုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှုသည် အရေးအကြီးဆုံး မရှိမဖြစ်အရာဖြစ်သည်။ ထိုအချက်ကြောင့် တူညီသောစိန်ခေါ်မှုများကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသူများ၏ စုပေါင်းအတွေ့အကြုံများမှ အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှု ကြီးကြီးမားမားရရှိနိုင်သည့် ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် နည်းနာနိဿယပေါင်းများစွာကို အသုံးပြုခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးအောင်လုပ်ခြင်းတို့ လိုအပ်လာသည်။ အရေးကြီးသည့် နောက်ခံအခြေအနေကွဲလွဲမှုများကိုလည်း သတိချပ်ထားရမည်ဖြစ်သည်။

အနောက်အာရှ၊ အနောက်အာဖရိက (WANA) ဒေသမှ ဆက်တိုက်အသွင်ကူးပြောင်းမှုများ၏ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးအနေဖြင့် **အသွင်ကူးပြောင်းခြင်းများ။ ။ ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များထံမှ သင်ယူခြင်း** စာအုပ်သည် စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ်စာအုပ်တစ်ခုဖြစ်မည်ဟု မိမိယုံကြည်ပါသည်။ ၎င်းတို့၏တိုင်းပြည်များတွင် ထိရောက်ပီပြင်သော ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးသို့ အသွင်ကူးပြောင်းမှု၌ အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်ခဲ့သည့် ထူးချွန်ထက်မြက်သည့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ၏ အလေးအနက်သုံးသပ်ချက်များနှင့် ထိုးထွင်းသိမြင်မှုများကို ဤစာအုပ်တွင် စုစည်းထားသည်။ ပြီးခဲ့သည့်နှစ်လေးဆယ်အတွင်းက ကမ္ဘာ့အသွင်ကူးပြောင်းမှုခေါင်းဆောင် ၁၃ ဦးကို နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ်စူးစူးထားသော တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများဤစာအုပ်တွင်ပါရှိသည်။ မည်သူသည် ၎င်းတို့ကြုံရသည့်အကျပ်အတည်းများကို ဖြေရှင်းခဲ့သည်၊ မည်သည်တို့ကိုရွေးချယ်ခဲ့သည်၊ ၎င်းတို့၏ အရေးကြီးဆုံးဖြတ်ချက်များ၏ ဂယက်ရိုက်မှုများ၊ ၎င်းတို့သတ်မှတ်သည့် အကြီးမားဆုံးအောင်မြင်မှုများကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်များဖြစ်သည်။

အာဏာရှင်စနစ်မှဒီမိုကရေစီသို့ ငြိမ်းချမ်းစွာအသွင်ကူးပြောင်းမှုကို မည်သို့မြှင့်တင်အားပေးမည်၊ မည်သို့လုံ့ဆော်တိုက်တွန်းမည်၊ မည်သို့စီမံခန့်ခွဲမည်ဆိုသည်ကို လက်ရှိကာလတွင်ငြင်းခုံဆွေးနွေးနေမှုများကိုလည်း ဤဆန်းသစ်တီထွင်မှုရှိသည့် စာအုပ်က တမူထူးခြားစွာနှင့် အချိန်သင့်အခါသင့် အကျိုးပြုထည့်ဝင်ခြင်းလည်းဖြစ်သည်။ လက်ရှိအသွင်ကူးပြောင်းမှုလုပ်ငန်းစဉ်များ၊ ဒီမိုကရေစီလှုပ်ရှားမှုများနှင့် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေး အသိုက်အဝန်းကို

ပွဲကိုင်ပေးနေကြသည့် မျက်မှောက်ခေတ်ခေါင်းဆောင်များအတွက်လည်း ဤစာအုပ်ပါအကြောင်း အရာများမှာ လွန်စွာတန်ဖိုးရှိပါလိမ့်မည်။

လူထုစည်းရုံးလှုပ်ရှားမှုသည် အသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို အစပြုမီးကူးပေးနိုင်သည်မှာ မှန်သော်လည်း နိုင်ငံရေးနှင့်လူမှုရေးအကွဲအပြဲ နောက်ခံအခြေအနေများကို ပြန်လည်သင့်မြတ် ရန်၊ အစိုးရအင်စတီကျူးရှင်းများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကိုတည်ဆောက်ရန်၊ အရေးကြီးသည့် အသွင်ကူးပြောင်းမှုကာလတွင် တိုင်းပြည်တစ်ခုကို လမ်းညွှန်ပေးရန်တို့အတွက် ရေရှည်တွင် ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော၊ တည်ငြိမ်သော၊ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုရှိသော ခေါင်းဆောင်မှုလိုအပ်သည် ဟူသော ဤစာအုပ်၏သတင်းစကားကို မိမိတန်ဖိုးထားမိပါသည်။

ဤစာအုပ်သည် WANA ဒေသအတွက် အထူးအရေးပါသည့်စာအုပ်ဖြစ်သည်။ ဒီမို ကရေစီအုပ်ချုပ်ရေး၊ ပါဝင်သင့်သူအားလုံးပါဝင်ရေးနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာအတွက် အခြေခံစရာ အခြေအနေများကို ထာဝရတည်မြဲစေရန် ကြိုးပမ်းနေသူများအားလုံးအတွက် ဤစာအုပ်တွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းထားသည့် ခေါင်းဆောင်များထံမှ လေ့လာဆည်းပူးရသည့် သင်ခန်းစာများသည် အလွန်တန်ဖိုးရှိပေသည်။ ဒီမိုကရေစီအတွေ့အကြုံနှင့်ပတ်သက်လျှင် အမြဲတမ်းတပမ်းရုံးနေလေ့ ရှိခြင်း၏အကျိုးဆက်များကိုရာစုနှစ်ပေါင်းများစွာခံစားခဲ့ကြရသည့်အာရပ်ကမ္ဘာ့မိမိတို့အတွက် လည်း ထိုသင်ခန်းစာများက တန်ဖိုးရှိလှသည်။ ထိုသင်ခန်းစာများ၏ အကျိုးကျေးဇူးများသည် သက်ရောက်မှုကျယ်ပြန့်လှသည်မှာလည်း အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသင်ခန်းစာများသည် ကမ္ဘာ့ တစ်ဝန်းမှ ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေးသမားများကို အကူအညီပေးရန် ရည်စူးထားသည်မှာ လည်း အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။

လူ့အခွင့်အရေးသည် မိမိတို့ခေတ်၏ နိုင်ငံရေးလမ်းစဉ်ဖြစ်လာခဲ့ပြီ။ အခြေခံလူ့အခွင့် အရေးများအားလုံးကို လူတိုင်းခံစားကြရသည့် လောကတစ်ခုသည် လူသားတို့၏လိုအပ်ချက် ပင်ဖြစ်သည်ဟု မိမိယုံကြည်ပါသည်။ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် သမိုင်းကြောင်းအရ မည်သို့ပင်ကွဲပြားစေ ကာမူ ပြည်သူများအားလုံးက ဒီမိုကရေစီသို့သွားရာလမ်းကို ဖွင့်ပေးနိုင်သည်ကို သက်သေပြရန် WANA ဒေသတွင် တောင်းဆိုခဲ့ကြပြီးဖြစ်သည်။ လူ့သမိုင်းတွင် WANA ဒေသက ခေတ်သစ် တစ်ခုကို ဖွင့်လှစ်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီသို့ဦးတည်ပြောင်းလဲရန် ပြည်သူတို့၏ပြင်းပြ သော အလိုဆန္ဒကိုခုခံနိုင်သည့် သို့မဟုတ် ငြင်းပယ်နိုင်သည့်ယဉ်ကျေးမှုဟူ၍မရှိချေ။ နိုင်ငံပေါင်းစုံ ယဉ်ကျေးမှုပေါင်းစုံတွင် ဖိနှိပ်မှုသို့မဟုတ် မဖြစ်မနေလိုက်နာရန် ပြဋ္ဌာန်းမှုမရှိဘဲ ပြည်သူများ အားလုံးက မိမိတို့အားအုပ်ချုပ်မည့်သူများကို တင်မြှောက်နိုင်ရန်ရည်ရွယ်ကြရိုးဖြစ်ပါသည်။

Mohamed Moncef Marzouki
တူနီးရှားသမ္မတနိုင်ငံ သမ္မတဟောင်း (၂၀၁၁- ၂၀၁၄)

မြန်မာဘာသာပြန် မူအတွက် အမှာစာ

စစ်အုပ်ချုပ်ရေး ဆယ်စုနှစ်များစွာကြာပြီးနောက် လာခြင်းကောင်းသော ဒီမိုကရေစီသို့ သွားရာလမ်းအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံက လှမ်းဝင်လာခဲ့သည်။ ဤစာအုပ်တွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသလိုပင် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေးသည် ဖြောင့်ဖြူးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုတော့မဟုတ်ပေ။ ဒီမိုကရေစီရေးတွင် ထည့်ဝင်ဆောင်ရွက်လိုကြသည့် နိုင်ငံသားများအပြင် အလေးအနက်သုံးသပ်မှုရှိပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်ပြတ်သားသော ခေါင်းဆောင်မှုရှိမှသာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးခရီးတွင်ကြိုရသည့် အတားအဆီးများစွာကို အောင်မြင်စွာပွဲကိုင်နိုင်ပေလိမ့်မည်။ ဤ 'ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းခြင်းများ ။ ။ ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များထံမှ သင်ယူခြင်း' စာအုပ်ကို မြန်မာစာဖတ်ပရိသတ်အတွက် အထူးစီစဉ်ထုတ်ဝေလိုက်ခြင်းဖြစ်ပြီး နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင် (၇) ဦးက ၎င်းတို့၏တိုင်းပြည်များတွင် ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးမှုရှိသည့် ဒီမိုကရေစီအပြောင်းအလဲ ဖြစ်ပေါ်အောင် လုပ်ဆောင်ရာတွင် ပါဝင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည့် ကိုယ်တွေ့ဖြစ်ရပ်များကို မျှဝေပြောကြားထားသည့် စာအုပ်ဖြစ်သည်။

အသွင်ကူးပြောင်းမှုဟူသမျှသည် တမူထူးခြားသည့်ယဉ်ကျေးမှု၊ သမိုင်းကြောင်း နောက်ခံအခြေအနေအသီးသီးတွင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်မှာမှန်သော်လည်း ထိုခေါင်းဆောင်များရင်ဆိုင်ရသည့် အရေးကိစ္စများသည်ကား အံ့ဩဖွယ်ရာတူနေသည်။ ခိုင်မာသည့် စီးပွားရေးစီမံခန့်ခွဲမှု၏ အရေးပါမှု၊ အခြေခံဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၏ခက်ခဲ ရှုပ်ထွေးမှုများ၊ စစ်တပ်၏အခန်းကဏ္ဍကို ပြောင်းလဲရသည့် စိန်ခေါ်မှုများအားလုံးသည် ထိုခေါင်းဆောင်များ၏ ပြောကြားချက်တိုင်းတွင် အထင်အရှားမြင်ရသည်။ နိုင်ငံတကာထောက်ခံမှု၏ ဩဇာသက်ရောက်မှု၊ တစ်ချိန်က ရန်ဘက်များနှင့် သဘောတူမှုကို ခေါင်းခဲစရာမဖြစ်မနေတည်ဆောက်ခြင်းတို့ကို ခေါင်းဆောင်များက ကိုယ်တိုင်သဘောတော်ပေါက်နားလည်ခဲ့ရသည့် အတွေ့အကြုံများအဖြစ် ပြန်လည်ပြောပြထားသည်။

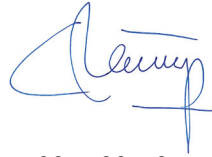
အတိတ်တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော အသွင်ကူးပြောင်းမှုတွင်ပါခဲ့သည့် ခေါင်းဆောင်များ၏ အကြံဉာဏ်နှင့် ထိုးထွင်းသိမြင်မှုများမှနေပြီး အကျိုးရှိခဲ့ကြပုံကိုလည်း ဤစာအုပ်ပါ တွေ့ဆုံ မေးမြန်းထားသည့် ခေါင်းဆောင်များက ပြောပြခဲ့ကြသည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် မြန်မာ့ဒီမိုကရေစီ အသွင်ကူးပြောင်းမှုကို တိုးတက်အောင်လုပ်ဆောင်ရန် စိတ်ပါဝင်စားသူများသည်လည်း ဤ စာအုပ်မှ အသုံးဝင်ဖွယ်သင်ခန်းစာများနှင့် အားပေးတိုက်တွန်းမှုတို့ကိုရရှိနိုင်မည်ဟု မျှော်လင့် မိသည်။

ဟော့ဟဲ ဘာလာဒါရက်စ်
မစ်ရှင်အကြီးအကဲ
International IDEA
(မြန်မာနိုင်ငံ)

ရိုလန်ကိုဘီးယား
မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ
ဥရောပသမဂ္ဂ
သံအမတ်ကြီး
European Union

ကာလို့စ် ဝက်စ်တန်ဒရော့ပ်
အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်
Club de Madrid

အင်္ဂလိပ်ဘာသာတည်းဖြတ်ထုတ်ဝေမှုအတွက် နိဒါန်းစကား

ယခုနှစ်သည် International IDEA တည်ထောင်ခြင်း နှစ် (၂၀) ပြည့် နှစ်ပတ်လည်ဖြစ်သည်။ ပိုမိုခိုင်မာသော ဒီမိုကရေစီအင်စတီကျူးရှင်း အဆောက်အအုံများ၊ လုပ်ငန်းစဉ်များကို ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း ထောက်ပံ့အားပေးလာသည်မှာ ဆယ်စုနှစ်နှစ်ခု ပြည့်မြောက်ခဲ့လေပြီ။ ထိုနှစ် (၂၀) ကာလအတွင်း ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးသောဒီမိုကရေစီကို ကမ္ဘာ့အဝှမ်းတည်ဆောက်ရန် ကြိုးပမ်းကြသူများအတွက် နည်းနာနိဿရဆိုင်ရာ အဖိုးတန် သတင်းအချက်အလက်များကို International IDEA က ပံ့ပိုးပေးခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲများ စီစဉ်ကျင်းပခြင်းနှင့် ရွေးကောက်ပွဲများ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအကြောင်း ယှဉ်ထိုးစဉ်းစားကြည့်နိုင်သော အသိပညာကို မိမိတို့အနေဖြင့် အဓိကထားဖြန့်ဖြူးခဲ့သည်။ အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲတည်ဆောက်ခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီ ဆန်းစစ်သုံးသပ်ချက်များ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့်ပတ်သက်သော အသိပညာကိုလည်း ဖြန့်ဖြူးပေးခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ မိမိတို့အပြင် အခြားအဖွဲ့အစည်းများကပါ ရေးသားထုတ်ဝေရခြင်း မရှိသေးသည့် အကြောင်းအရာမှာ ထိပ်တန်းနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များက သူတို့၏နိုင်ငံအသီးသီးမှ ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုများ မည်သို့အောင်မြင်အောင်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်ကို ကိုယ်တွေ့တိုက်ရိုက် ပြောဆိုချက်များဖြစ်သည်။ အဆိုပါဟာကွက်ကို စိတ်ဝင်စားဖွယ် ဤစာအုပ်က ဖြည့်ဆည်းလိုက်ခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။

အသွင်ကူးပြောင်းမှုကာလများ၏ ရလဒ်ကိုအဆုံးအဖြတ်ပေးရာတွင် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များက အဓိကနေရာမှပါဝင်ကြသည်။ ဒီမိုကရေစီဆိုသည်မှာ ပါသင့်သူအားလုံးပါသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များလည်းဖြစ်သည်မှာမှန်သော်လည်း ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုများဆိုသည် ထိပ်ဆုံးကခေါင်းဆောင်များလက်ထဲတွင်ရှိသည့် အရေးအကြီးဆုံး ဆုံးဖြတ်ချက်များလည်းဖြစ်သည်ဟုဆိုရပါမည်။ အသွင်ကူးပြောင်းမှုလုပ်ငန်းစဉ်များသည် ကသောင်းကနင်းဖြစ်နေတတ်သဖြင့် ထိပ်ပိုင်း ခေါင်းဆောင်တစ်ဦး၏လက်ထဲတွင် အရေးကြီးဆုံးဖြတ်ချက်များ ကျရောက်နေတတ်ခြင်းလည်းဖြစ်သည်။ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများသည် စုပေါင်းဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုအတွက် ရှိပြီးသား မူဘောင်များနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများဖြင့် များသောအားဖြင့်အံ့မဝင်သဖြင့် ကသောင်းကနင်းဖြစ်ရခြင်းဖြစ်သည်။ ယခင်ကကြုံတွေ့ခဲ့ဖူးခြင်းမရှိသည့် ပြဿနာများနှင့် အသွင်ကူးပြောင်းမှုက ဆက်နွယ်နေတတ်သဖြင့် ကသောင်းကနင်းဖြစ်တတ်သည်။ အခြေအနေ၊ စိန်ခေါ်မှုတို့၏ လေးနက်မှုနှင့် ကျယ်ပြန့်မှုတို့က ကျန်ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သူများ တာဝန်ယူ၍မဖြစ်လောက်အောင် ကာဆီးထားသဖြင့် အသွင်ကူးပြောင်းမှုများ ကသောင်းကနင်းဖြစ်တတ်သည်။ အရေးအကြီးဆုံးကတော့ သမိုင်းကိုလမ်းကြောင်း ပြောင်းလဲနေရခြင်းဖြစ်သောကြောင့်လည်း အသွင်

ကူးပြောင်းမှုများ ကသောင်းကနင်းဖြစ်တတ်သည်။

အဆိုပါအသွင်ကူးပြောင်းမှု အကျပ်အတည်းများနှင့် စိန်ခေါ်မှုများကြောင့် အသွင် ကူးပြောင်းရေး နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်အား စံပြတာဝန်ယူမှုနှင့် စံပြဦးဆောင်မှုလိုသည့် အခြေ အနေထဲသို့ ပစ်ထည့်လိုက်သလိုဖြစ်သွားသည်။ တို့ပြန်မှု၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှု၊ အခြေအနေ၊ အလားအလာရှိသည့် နည်းလမ်းများ၏ ကောင်းကျိုးဆိုးပစ်များကို အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ချက် ကောင်းကောင်းလုပ်ခြင်းကိုအခြေခံပြီး ဦးဆောင်မှုပေးခြင်းတို့ကိုလုပ်ရသည့် အခြေအနေသို့ ရောက်သွားခြင်းလည်းဖြစ်သည်။ ထိုနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်သည် အမျိုးသမီးဖြစ်စေ အမျိုးသား ဖြစ်စေ သူ၏နိုင်ငံရေးပါဝင်ပတ်သက်မှုကို အခြေခံထားသည့်တန်ဖိုးများကိုအခြေခံပြီး ကိုယ်တိုင် အကဲဖြတ် ဆန်းစစ်ချက်ကို အရေးတကြီးပေးရသည်။

ထိုသို့သော စစ်မှန်သည့်ဦးဆောင်မှု၏ အဆုံးအဖြတ်ပေးသည့် အချိန်များ၊ ကာလ အခိုက်အတန့်များတွင် ရှေ့ရေးကိုမျှော်တွေးသည့် လုပ်နည်းလုပ်ဟန်၊ ဆန့်ကျင်မှုကိုရင်ဆိုင် ရဲသည့်သတ္တိ၊ ရလဒ်ကောင်းများကိုစိတ်ရှည် ရှည်ထားစောင့်စားမှု၊ မဆိုင်းမတွေဆောင်ရွက် တတ်ခြင်းနှင့် တိုင်းသူပြည်သားများနှင့်သူတို့၏ကိုယ်စားလှယ်များကို တာဝန်ခံခြင်းဟူသည့် အခြေခံများကိုမူတည်သည့် ရလဒ်များလိုအပ်သည်။

ထိုသို့သောစိန်ခေါ်မှုများကိုရင်ဆိုင်ခဲ့သည့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင် ၁၃ ဦးထံမှ သင်ခန်းစာ များကို ဖမ်းဆုပ်ဖော်ပြထားသည့် စာအုပ်တစ်အုပ်ကိုထုတ်ရခြင်းအတွက် International IDEA မှ ဂုဏ်ယူမိပါသည်။ ဤဒီမိုကရေစီ **အသွင်ကူးပြောင်းခြင်းများ။ ။ 'ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များနှင့် စကားပြောခြင်း'** (Democratic Transitions: Conversations with World Leaders) စာအုပ် တွင် ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုကို အောင်မြင်အောင်လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ မြှင့်တင်ခြင်းတို့ လုပ်ကြရာတွင် အရေးကြီးသည့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ၏အခန်းကဏ္ဍကို သုံးသပ်ဖော်ပြ ထားပါသည်။ ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးသို့ အသွင်ကူးပြောင်းမှုကာလအတွင်း အရေးအကြီးဆုံး ဖြစ်သည့်ကိစ္စရပ်များကို နှိုင်းယှဉ်စဉ်းစားကြည့်နိုင်သည့် အတွေ့အကြုံများကို မျက်မှောက်ခေတ် ခေါင်းဆောင်များ ဖတ်ရှုရပါလိမ့်မည်။

ဤစာအုပ်တွင် အထူးသဖြင့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များကဲ့သို့ ထူးချွန်ပြောင်မြောက်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များက ၎င်းတို့တူထူးခြားသည့်အတွေ့အကြုံများကို မျှဝေခဲ့ကြသည့်ပုံစံဖြင့် ထည့်ဝင် ထားပါသည်။ ဒီမိုကရေစီအပြောင်းအလဲကို အောင်မြင်အောင်ကူညီလုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသည့် ကမ္ဘာ့ ခေါင်းဆောင်များ၏အတွေ့အကြုံများကို မျှဝေသင့်သည်ဟု ယုံကြည်ခဲ့သည့် မိမိအရင်က အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးတာဝန် ထမ်းဆောင်သွားသည့် Vidar Helgesen အား သူ၏အမြင်နှင့် ခံယူချက်အတွက် အလွန်ပင်ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများကို ပြင်ဆင်လုပ် ဆောင်ပေးခဲ့ကြပြီး ယခုစာအုပ်စီမံချက်ကို တွန်းအားပေးရန်လိုအပ်သည့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ

ထိုးထွင်းသိမြင်မှုနှင့် အတွေးအခေါ်ထက်မြက်မှုတို့ ပေးအပ်ခဲ့ခြင်းအတွက်လည်း အထက် လွှတ်တော်အမတ် ဘီတာနှင့် ပါမောက္ခ လိုဝန်သော် တို့ကိုကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့၏ အားထုတ်လုပ်ကိုင်မှု၊ အင်အားနှင့်ကျွမ်းကျင်နွဲ့စပ်မှုတို့ကို မိမိတို့အနေဖြင့် များစွာတန်ဖိုးထား လေးစားမိပါသည်။

အတွေ့အကြုံများ၊ အတွေးအခေါ်များဖြင့် ကြွယ်ဝနေသည့် ဤစာအုပ်သည်လာမည့် ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း အာဏာရှင်စနစ်နှင့် လူတစ်ခုကိုယ်စားပြုသော အုပ်ချုပ်ရေးမှသည် ဒီမို ကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးသို့ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ကြမည့် မျိုးဆက်သစ် ခေါင်းဆောင်များအတွက် လမ်းညွှန်ချက်နှင့်ဆင်ခြင်သုံးသပ်မှု၊ စေ့ဆော်တိုက်တွန်းမှုတို့၏ အရင်းအမြစ်အဖြစ် အသုံးပြုနိုင်လိမ့်မည်ဟု International IDEA မှမျှော်လင့်ပါသည်။

Yves Leterme
အတွေ့တွေ့အတွင်းရေးမှူး
International IDEA

စာရေးသူ Sergio Bitar နှင့် Abraham F. Lowenthal တို့၏ အမှာစာ

အာဖရိက၊ အာရှ၊ ဥရောပမှ နှစ်ဦးစီ၊ လက်တင်အမေရိကမှ သုံးဦးပါဝင်သည့် သမ္မတဟောင်းနှင့်ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်း ၁၃ ဦးက အာဏာရှင်မှ ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးသို့ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများ မည်သို့အောင်မြင်အောင် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်ကို ဤစာအုပ်တွင်ဖော်ပြထားသည်။¹ ထိုအသွင်ကူးပြောင်းရေးကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ထိုစိန်ခေါ်မှုများကို မည်သို့မည်ပုံ ရင်ဆိုင်ကျော်လွှားခဲ့သည် စသည်တို့နှင့်ပတ်သက်ပြီး လက်တွေ့ထိုးထွင်းသိမြင်မှုများနှင့် နှိုင်းနှိုင်းချိန်ချိန် သုံးသပ်မှုများကို သိရှိရန်အတွက်ဆိုလျှင်မူ ယခုစာအုပ်ပါခေါင်းဆောင်ဟောင်းများမှလွဲပြီး အခြားနှိုင်းယှဉ်လောက်စရာ လူမရှိပေ။

၂၀၁၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလမှ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇွန်လအတွင်း လူကိုယ်တိုင်တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများကို ဘရာဇီးသမ္မတ ကာဒိုဆို၊ ချီလီမှ ပါထရီစီယို အဲလွင်နှင့်ရီကာဒိုလာဂိုဗ်၊ ဖိလစ်ပိုင်မှ ဖီဒယ်လ်ရာမိုဗ်၊ ပိုလန်မှ အာလက်ဆန်းဒါး ခွာညွှင်စကီနှင့် တာဒေးဂုရို မာဖီယွန်စကီ၊ တောင်အာဖရိကမှ အက်ဖ်၊ ဒေလျူ၊ ဒီက လက်၊ သာဘို အမ်ဘီကီ၊ စပိန်မှ ဖိလစ်ဂွန်ဇာလက်တို့နှင့် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ သမိုင်းဝင် အသွင်ကူးပြောင်းမှုများအတွင်း ၎င်းတို့၏အခန်းကဏ္ဍကို ထိုခေါင်းဆောင်များက ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖွင့်ဆိုရှင်းပြကြခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့အထဲတွင် အသွင်ကူးပြောင်းမှုတစ်ခုအတွက် သက်ဆိုင်ရာခေါင်းဆောင်ကပထမဦးဆုံးပြန်ပြောင်းပြောပြမှု တစ်ခုပင်ပါဝင်သည်။

ဤတွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများတွင် ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးမှုမရှိပြီး ယခုအချိန်အထိ နောက်ကြောင်းမပြန်သည့် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးသို့ ဦးတည်သွားခဲ့သည့် အာဏာရှင်စနစ်အမျိုးမျိုးမှ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို ကျယ်ပြန့်စွာလွှမ်းမိုးဖော်ပြထားသည်။² အသွင်ကူးပြောင်းမှုတိုင်းသည် တမူထူးခြားမှုရှိနေသဖြင့် ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးချင်းစီ၏ ပါဝင်ခဲ့သောအခန်းကဏ္ဍက သီးခြားစီ ဝိသေသရှိကြသည်။ မတူညီသည့် အာဏာရှင်စနစ်ပုံစံတစ်ခုစီမှ အဓိကထင်ရှားသူများဖြစ်ကြ

1 ဤအမှာစာသည် မူရင်းအင်္ဂလိပ်အတွက်ရေးသားထားသည့် အမှာစာဖြစ်ပါသည်။ ယခု မြန်မာဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေသည့် ဤစာအုပ်၏ အကျဉ်းချုပ်တွင် ဆက်စပ်ပတ်သက်မှုအရှိဆုံး ဖြစ်ရပ်အလိုက်လေ့လာမှုများကို ထုတ်နုတ်ထားခြင်းဖြစ်သောကြောင့် (ချီလီ၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ပိုလန်နှင့် စပိန်) နိုင်ငံငါးနိုင်ငံမှ ခေါင်းဆောင်ငါးဦးနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများကို ဖော်ပြထားသည်။

2 ၂၀၁၂ ခုနှစ်အထိ ဤစာအုပ်စီမံချက်ကို မစတင်ရသေးသဖြင့် ထိုနိုင်ငံပေါင်း ကိုးနိုင်ငံမှ သမိုင်းဝင်ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်ကြသည့် နယ်လ်ဆင်မင်ဒေလာ၊ ကိုရာဇန်အကိုနို၊ ဗွိုက်ချက်မ် ယာရှုဇစ်ကီ၊ ယူလိုက်ဆက် ဝီမာရေးရပ်စ်တို့ကိုတွေ့ဆုံမေးမြန်းနိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိပါ။ ယခုခေတ်တွင်ထင်ရှားမှုရှိသည့် အခြားဒီမိုကရေစီ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများမှ ခေါင်းဆောင်များဖြစ်ကြသည့် ဟားကလက်မ် ဟာဗဲလ် သို့မဟုတ် ရာအူးလ် အယ်လ်ဖွန်ဆင်တို့ကဲ့သို့ ထူးချွန်ထင်ရှားသည့် ခေါင်းဆောင်များကိုလည်း ထည့်သွင်းနိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိပါ။

သည့် ဒီကလက်၊ ဟာဘီဘီနှင့် ဇီဒီယိုတို့သည် ၎င်းတို့၏တိုင်းပြည်များကို တရားဝင်မှုရှိသော ဒီမိုကရေစီသို့ ကူးပြောင်းရန်ကူညီခဲ့သူများဖြစ်ကြသည်။ အဲလွင်၊ ကာဒိုဆို၊ ဝွန်ဇာလက်စ်၊ ကူးဇော်၊ လာဂိုဗ်၊ မာဖို ယဲဗဲစကီနှင့် အမ်ဘီကီတို့သည် အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးကို နိဂုံးချုပ်စေခဲ့သည့် အတိုက်အခံလှုပ်ရှားမှုများတွင် ထင်ရှားလာသူများဖြစ်ကြသည်။ ထို့နောက် ၎င်းတို့တိုင်းပြည်တွင် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေးကို ကူညီခဲ့ကြသည်။ ခွာညွဉ်စကီ၊ ရာမိုဗ်နှင့် ရောလင်းစ်တို့သည် အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီတို့ကြားမှ အကွဲအပြဲကြားတွင် ရပ်တည်ကာ ပေါင်းကူးပေးခဲ့ရသည့် ပြယုဂ်များဖြစ်သည်။ ထိုခေါင်းဆောင် ၁၃ ဦးစလုံးသည် ၎င်းတို့တိုင်းပြည်များ၏ ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို ထူးခြားအရေးပါသည့် ထည့်ဝင်ဆောင်ရွက်မှုများ ပြုခဲ့ကြသည်။

ထိုအစိုးရထိပ်တန်းခေါင်းဆောင်များ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်များနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များ၏ အကြောင်းရင်းကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများတွင် စိတ်ဝင်စားဖွယ်မီးမောင်းထိုးဖော်ပြထားပါသည်။ အာဏာရှင်စနစ်အဆုံးသတ်ရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးပုံပေါ်လာစေရန်အတွက်ပါ ထိရောက်ပီပြင်သည့်ဆောင်ရွက်ချက်များ၏ မူလအစနှင့် စရိုက်လက္ခဏာများကို ခေါင်းဆောင်များက ဆွေးနွေးထားသည်။ ၎င်းတို့ရင်ဆိုင်ရသည့် အဓိကပြဿနာများကို မည်သို့ရင်ဆိုင်ပြီး နားလည်သဘောပေါက်ခဲ့သည်၊ မည်သည့်ရည်မှန်းချက်များကို ၎င်းတို့အောင်မြင်အောင် ရည်မှန်းခဲ့ရသည်၊ မည်သည့်မဟာဗျူဟာများနှင့်နည်းဗျူဟာများကို ချမှတ်လုပ်ဆောင်ခဲ့ရသည်၊ ထိုမဟာဗျူဟာများနှင့် နည်းဗျူဟာများ မည်သို့ပြောင်းလဲသည်၊ ဘာကြောင့်ပြောင်းလဲသည်ဆိုသည်ကိုလည်း ခေါင်းဆောင်များက ပြန်လည်ပြောပြခဲ့သည်။ တခါတရံတွင် နောင်တရဖွယ်ဖြစ်သော အရေးကြီးသည့်ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ၎င်းတို့ချမှတ်ခဲ့ရသည့်အကြောင်း ပြန်ပြောပြကြသည်။³ လက်ရှိနှင့်အနာဂတ်အသွင်ကူးပြောင်းမှုများအတွက် ၎င်းတို့၏ အတွေ့အကြုံများမှ ရရှိနိုင်သည့်သင်ခန်းစာများကို ၎င်းတို့က ဆင်ခြင်သုံးသပ်ပြခဲ့သည်။ ယနေ့ခေတ် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ခြင်းအတွက် အခွင့်အလမ်းများနှင့် ၎င်းတို့၏မျိုးဆက်တုန်းက အခွင့်အလမ်းများကြား ကွဲပြားမှုများကိုလည်း ခေါင်းဆောင်များက ဆင်ခြင်သုံးသပ်ပြခဲ့ကြသည်။

3 ၎င်းတို့၏ဆုံးဖြတ်ချက်များကို နောက်ကြောင်းပြန်ရှင်းပြခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏လုပ်ရပ်များ၏ အကျိုးဆက်များကို အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်းတို့အတွက် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ၏ ပြောကြားချက်များသည် လုံးဝညသံတိကျသည်ဟုတော့ မဆိုနိုင်ပါ။ အပြည့်အဝရိုးသားမှုရှိရန်မည်မျှပင် ထိုခေါင်းဆောင်များက အမှန်တကယ်အားသွန်ကြိုးပမ်းသည်ဖြစ်စေ နှစ်ပေါင်းများစွာက ၎င်းတို့ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည့် အခြေအနေများကို အတိအကျမှတ်မိနိုင်ဖွယ်မရှိပါ။ ထိုအချိန်က အခြေအနေများကို မည်သည့်အမြင်နှင့် ထိုအချိန်ကအရေးယူဆောင်ရွက်ခဲ့ပုံတို့ကို အတိအကျမှတ်မိနိုင်ဖွယ်မရှိပါ။ ဖြစ်စဉ်များတွင်ပါဝင်နေသည့် အင်အားစုများကို မှားယွင်းစွာဝေဖန်အကဲဖြတ်မိသည်လည်း ရှိနိုင်ပါသည်။ ခြုံပြောရလျှင် ဤတွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်များသည် စစ်မှန်မှုကိုပေါင်းစုထားပြီး အခြားရနိုင်စရာ ရင်းမြစ်မရှိသည့် တန်ဖိုးရှိသောရှုထောင့်များကိုပေးအပ်မည်ဟု မိမိတို့ယုံကြည်ပါသည်။ အမှားအယွင်းများကိုဖုံးဖိပြီး အောင်မြင်မှုများကိုအသားပေးပြီး ခေါင်းဆောင်များက ပြောချင်ပြောမည် ဖြစ်သော်လည်း အခြားစိတ်ဖြာသုံးသပ်မှု နည်းလမ်းများဖြင့်ဆိုလျှင် မှားမှီနိုင်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုဖြစ်စဉ်များနှင့် ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးချင်း ရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုမူ သိမြင်နားလည်အောင် ၎င်းတို့ကပြောကြားခဲ့ကြသည်။ တမူထူးခြားသည့် ဤအရင်းအမြစ်ကို နက်ရှိုင်းစွာသိရှိနားလည်ဖို့ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများထက် ကောင်းမွန်သည့် နည်းလမ်းမရှိပါ။

ထိုအသွင်ကူးပြောင်းမှုများတွင် ဆက်လက်၍ အရေးပါနေဦးမည့်ပုစ္ဆာများကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများက ရှင်းလင်းထင်ရှားသွားစေသည်။ ထိုပုစ္ဆာများမှာ စိတ်ဝမ်းကွဲနေသည့် နိုင်ငံရေးနှင့်လူမှုရေးအင်အားစုများကို အာဏာရှင်အစိုးရတစ်ရပ်ကိုရင်ဆိုင်ရန် မည်သို့ညီညွတ်အောင်၊ စုဖွဲ့မှုရှိအောင်လုပ်မည်၊ အာဏာရှင် အစိုးရအတွင်း နိုင်ငံရေးတံခါးဖွင့်ရန် လှုပ်ရှားမှုကို မည်သို့အားဖြည့်မည်၊ အတိုက်အခံအုပ်စုအမျိုးမျိုးနှင့် ဖြစ်နိုင်လျှင် အစိုးရဟောင်း၏အင်အားစုများကြားတွင်ပါ အလုပ်ဖြစ်မည့် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများ တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းအောင် မည်သို့လုပ်မည်၊ ဒီမိုကရေစီ အင်အားစုများတည်ဆောက်ရန်နှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများ ခိုင်မာအားကောင်းရန် ဘာကြောင့်လုပ်သင့်သည်၊ မည်သို့လုပ်ဆောင်မည်ဆိုသည့် ပုစ္ဆာများပင်ဖြစ်သည်။ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၏လွှမ်းမိုးမှုနှင့် ထိုအဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို ကန့်သတ်ထားမှုများကိုလည်း ခေါင်းဆောင်များက ဆင်ခြင်သုံးသပ်ပြီး ပြောကြားခဲ့ကြသည်။

စစ်တပ်၊ ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့်ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများကိုအရပ်ဘက်ထိန်းချုပ်မှုအောက်ထားရှိရေး အာမခံချက်ကိုရအောင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပုံ၊ အသွင်ကူးပြောင်းမှုနှင့် အတိတ်ဒဏ်ရာအနာတရများပျောက်ကင်းအောင် ကူညီဆောင်ရွက်ပေးမည့် တရားမျှတမှု လိုအပ်ချက်ကို ပြိုင်ဘက်ဟောင်းများနှင့်အတူ ယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးဟူသည့်အရေးအကြီးဆုံးအချက်နှင့် ချိန်ခွင်လျှာမျှအောင်လုပ်ဆောင်ပုံ၊ တန်းတူညီမျှမှုနှင့် ရင်းမြစ်များကိုခွဲဝေခြင်းအတွက် ပြည်သူလူထု၏ တောင်းဆိုမှုများနှင့် မျှော်လင့်တောင့်တမှုများကိုတုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရင်း စီးပွားရေးနယ်ပယ်မှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ဆွဲဆောင်ခြင်းနှင့် ယုံကြည်မှုတိုးပွားအောင်လုပ်ဆောင်ပုံ၊ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းများ၊ ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကိုဖွံ့ဖြိုးအောင်လုပ်ဆောင်ပုံစသည့် အကဲအလွန်ဆတ်သောပုစ္ဆာများကို ခေါင်းဆောင်များက ဖြေရှင်းခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့၏နှုတ်ထွက်စကား၊ အသုံးအနှုန်းများသည် ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှု လေ့လာချက်အများစုတွင် ပျောက်ဆုံးနေသည့် အရာတစ်ခုဖြစ်သည့်ဝါရင့်နိုင်ငံရေးအမြော်အမြင်ကို ယခုခေါင်းဆောင်များက ဖော်ပြပေးနေသည်။

ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုများသည် နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်း၏ ထိပ်သီးပိုင်းမှပုဂ္ဂိုလ်များကြောင့်သာ အောင်မြင်ခဲ့ခြင်းမဟုတ်ပါ။ အဓိကသူတို့ကြောင့် အောင်မြင်ခဲ့သည်လည်း ရှိပါသည်။ လူထုလှုပ်ရှားမှုများ၊ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ၎င်းတို့အသုံးချသည့် လက်နက်များဖြစ်သည့် သပိတ်များ၊ ဆန္ဒပြပွဲများ၊ လမ်းမထက်ချီတက်ဆန္ဒပြမှုများနှင့် အခြားသော အောက်ခြေမှဖိအားပေးမှုများသည်လည်း အသွင်ကူးပြောင်းမှုအားလုံးတွင် အရေးကြီးသည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ဘရာဇီးမှ *diratas já* လူထုအုံကြွမှုမှသည် မနီလာမြို့တော်မှ ပြည်သူ့အာဏာလှုပ်ရှားမှု၊ အင်ဒိုနီးရှားမှ ဆူဟာတိုဆန်ကျင်ရေး ဆန္ဒပြပွဲကြီးများမှသည် ပိုလန်နိုင်ငံမှ Solidarity အလုပ်သမား သမဂ္ဂဝင်လုပ်သားများ၏လှုပ်ရှားမှုနှင့် မက္ကဆီကိုမှ ၁၉၆၈ ခုနှစ်

ကျောင်းသားဆန္ဒပြပွဲများအထိ ဤစာအုပ်ပါ အသွင်ကူးပြောင်းမှု ကိုးခုအနက် တစ်ခုချင်းစီသည် ခေါင်းဆောင်နှင့် အောက်ခြေလှုပ်ရှားမှုတို့ကြောင့် ကွဲပြားသောနည်းလမ်းများ၊ ကွဲပြားသော အတိုင်းအတာများဖြင့် အောင်မြင်ခဲ့ရသည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ၊ အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများ၊ ကျောင်းသားများ၊ သက်မွေးပညာဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများသည် ထိုနိုင်ငံကိုးနိုင်ငံတွင် အပြောင်းအလဲများကိုဖြစ်ထွန်းစေရန် အထောက်အကူပြုခဲ့ကြသည်။ လူမှုစီးပွားရေးတည်ဆောက်ပုံများ၊ လူဦးရေနှင့် ပထဝီနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အရှိတရားများ၊ နက်ရှိုင်းသောယဉ်ကျေးမှုနှင့် နိုင်ငံ့သမိုင်းကြောင်းများကလည်း ဒီမိုကရေစီကိုတောင်းဆိုမှုများအား ပံ့ပိုးသည်။ ဒီမိုကရေစီကိုရရှိအောင် ကျော်လွှားရမည့် အတားအဆီးများကိုလည်း ပံ့ပိုးပေးသည်။

နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်မှုသည်လည်း အရေးကြီးသည်ဆိုသည်ကို ဤစာအုပ်ပါတွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများ အခိုင်အမာပြဆိုသည်။ အာဏာရှင်စနစ်မှ ဒီမိုကရေစီသို့ဦးတည်သည့် အဆိုပါ လှုပ်ရှားမှုများ၏ အဆင့်တိုင်းတွင် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီက အဓိကကျသည်။ နယ်လ်ဆင်မင်ဒေလားနှင့် အက်ဖ်၊ ဒဗလျူ၊ ဒီကလက်၊ အိုလီဗာသမ်ဘိုနှင့် သာဘိုအမ်ဘီကီတို့ မပါဘဲ တောင်အဖရိကနိုင်ငံ၏ အသွင်ကူးပြောင်းမှုကို စိတ်ကူးကြည့်နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ နှစ်ပရိစ္ဆာဒကြာမြင့်လှသည့် ဆူဟာတိုအစိုးရမှ အင်ဒိုနီးရှား၏အသွင်ကူးပြောင်းမှုတွင် အဆုံးအဖြတ်ပေးသည့် အခန်းကဏ္ဍမှပါခဲ့သည့် ဘီ၊ ဂျေ၊ ဟာဘီဘီမပါဘဲ ယင်းအသွင်ကူးပြောင်းမှုကိုနားလည်နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ပါထရီဆီယို အဲလွင်နှင့် ရီကာဒို လာဂိုဗ်တို့၏ ထူးခြားသောထည့်ဝင်ဆောင်ရွက်မှုများမရှိဘဲ ချီလီအသွင်ကူးပြောင်းမှုကို သဘောပေါက်နားလည်နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ယူအန်ကားလို့စ် ဘုရင်မင်းမြတ်၊ အဒိုလ်ဖိုဆွာ ရက်ဖ်ဖီလစ်ဝွန်ဇာလက်တို့ပါဝင်ခဲ့သည့် အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍများကိုထည့်မတွက်ဘဲ စပိန်အသွင်ကူးပြောင်းမှုကို တန်ဖိုးထားခံစားနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ လက်စွယ်ဆာ၊ ဗျိုက်ချက်စ်ယာရူဖ်စ်ကီ၊ တာဒေးဂုန် မာဖီယိုစ်စ်၊ အလက်ဆန်းဒါး ခွာညွစ်စကီးတို့ပါဝင်သည့် ထူးခြားထင်ရှားသော အခန်းကဏ္ဍများကို ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်းမရှိဘဲ ပိုလန်ဒီမိုကရေစီအောင်ပွဲကို အကဲဖြတ်နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ပြဌာန်းချက်များ၊ အဆောက်အဦများသည် အရေးကြီးသည်မှာမှန်သော်လည်း ဆောင်ရွက်ပြုမူသူလူသားများသည်လည်း အရေးကြီးပေသည်။ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင်များက ခေါင်းဆောင်မှု၏အရေးပါပုံကို ဘေးချိတ်ထားလေ့ရှိကြသည်။ ဤစာအုပ်ကထိုခေါင်းဆောင်မှုအရေးပါပုံကိုအသားပေးတင်ပြထားသည်။⁴

4 နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပညာရပ်ဆိုင်ရာစာအုပ်စာတမ်းများ အံ့ဩဖွယ်ကောင်းအောင် နည်းပါးနေသည်။ ခေတ်သစ်နိုင်ငံရေးသိပ္ပံဘာသာရပ်၏အထောက်အကူများ၊ အစီအမံများဖြင့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်မှုကို ဖမ်းဆုပ်ကြည့်ရန် အလွန်ပင်ခက်ခဲသောကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ချွင်းချက်ထားပြောရမည့် စာအုပ်မှာ Juan J. Linz ရေးသားသည့် 'ဒီမိုကရေစီနှင့် ဒီမိုကရေစီသစ်သို့ အသွင်ကူးပြောင်းမှုတွင် တီထွင်ဖန်တီးမှုရှိသည့် ခေါင်းဆောင်မှုပညာ-စပိန်ဖြစ်ရပ်' Juan J. Linz, 'Innovative Leadership in the Transition to Democracy and a New Democracy: The Case of Spain,' in Gabriel Sheffer (ed.), *Innovative Leadership in International Politics* (Albany, N.Y.: State University of New York Press, 1993) စာအုပ်ဖြစ်သည်။ မကြာသေးမီကထုတ်ဝေလိုက်သည့် Archie Brown ရေးသားသော တင်းမာသောခေါင်းဆောင်ဆိုသည့် ယုံတမ်း-ခေတ်သစ်ကာလ၏ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်မှု Archie Brown,

ဤစာအုပ်ပါတော့ ဆုံမေးမြန်းမှုများသည် စာအုပ်၏အသက်ဖြစ်သည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု တစ်ခုလျှင် နှစ်နာရီမှသည် ငါးနာရီခွဲအထိကြာမြင့်သည့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများအတွက် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံအကြောင်း ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များနှင့် ဆွေးနွေးခြင်း၊ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်လေ့လာဖတ်ရှုခြင်းတို့ဖြင့် စာရေးသူများက ပြင်ဆင်ခဲ့ကြပါသည်။ တူညီသောပင်မအကြောင်းအရာများနှင့် အရေးကိစ္စများကို အဓိကအာရုံစိုက်ခဲ့သလို ဖြစ်ရပ်တစ်ခုချင်းစီ၏ အထူးအရေးပါသည့် အဖြစ်အပျက်များကိုလည်း အာရုံစိုက်ခဲ့ပါသည်။ တင်းကျပ်သည့် စစ်တမ်းမေးခွန်းလွှာမျိုးကို မိမိတို့ မသုံးခဲ့ဘဲ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်အသီးသီးနှင့် အသက်ပါပါ ပြောဆိုဆွေးနွေးမှုများလုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ထိုသို့တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရာဝယ် ၎င်းတို့၏တိုင်းပြည်များမှ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို နားလည်ရေး၊ ထိုအသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို အောင်မြင်အောင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပုံ ၎င်းတို့၏စဉ်းစားသုံးသပ်ချက်များနှင့် မည်သည့်သင်ခန်းစာများရရှိမည်ဆိုသည်တို့ကို ထုတ်ဖော်ရေးဟူသည့် စာရေးသူတို့၏ရည်မှန်းချက်ကို ဦးထိပ်ထားခဲ့သည်။

ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးချင်းစီ၏ သဘောတူခွင့်ပြုချက်ဖြင့် မလိုအပ်သည့် အပ်ကြောင်းထပ်မှုများကိုရှောင်ရှားနိုင်ရန် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်အရေးအသားကို စာရေးသူများက တည်းဖြတ်ခဲ့ပါသည်။ အကြောင်းအရာခေါင်းစဉ်အလိုက် ခေါင်းဆောင်များ၏မှတ်ချက်ပြုပြောကြားချက်များကို အစီအစဉ်တကျတင်ပြထားပြီး မိမိတို့၏ မေးခွန်းများ၊ မှတ်ချက်များကို အနှစ်ချုပ်ထားပါသည်။ (ဖီဒယ်လ် ရာမိုစ်နှင့် ဘီ၊ ဂျေ၊ ဟာဘီဘီတို့၏) တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများတွင်ပါရှိသည့် အချက်များကို ပိုပြီးပြည့်စုံစွာတင်ပြနိုင်ရန် ၎င်းတို့နှစ်ဦးရေးသားထုတ်ဝေထားပြီးသား စာအုပ်များမှ သက်ဆိုင်ရာစာပိုဒ်များကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများထဲတွင် သံခိပ်ဖော်ပြထားသည်။ စာဖတ်သူ၏သုံးသပ်ချက်ပြုလုပ်မှုလွယ်ကူစေရန် ခေါင်းစဉ်ငယ်များနှင့် စာလုံးမည်းများကိုထည့်သွင်းခြင်း၊ အတိုချုပ်ရှင်းလင်းချက်များကို ကွင်းစကွင်းပိတ်ဖြင့်ဖော်ပြခြင်း၊ ဖြစ်ရပ်တစ်ခုချင်းစီအတွက် ဆက်လက်

The Myth of the Strong Leader: Political Leadership in the Modern Age (London: Bodley Head and New York: Basic Books, 2014). ကိုလည်းကြည့်ပါ။ အဆိုပါ 'ပြန်လည်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်သော' သို့မဟုတ် 'အသွင်ကူးပြောင်းမှုတွင်ပါဝင်သော ခေါင်းဆောင်များအဖြစ် Brown ကသတ်မှတ်သည့် နိုင်ငံရေးပြယုဂ်များသည် မူအရချွမ်းချက်ထားပြောရမည့်သူများဖြစ်သည်။ သို့သော် ၎င်းတို့သည် နက်ရှိုင်းသည့်ခြားနားမှုကိုလုပ်ဆောင်နိုင်ကြသည်။ အင်အားသုံးအုပ်ချုပ်သူကို ယုံကြည်ခြင်း၏အန္တရာယ်များကို အလေးထားပြောထားသော်လည်း ပူးတွဲလုပ်ကိုင်ပြီး ပါသည့်သူအားလုံးပါသည့် ခေါင်းဆောင်မှုကိုလိုလားသည့်တင်ပြချက်များကို စာရေးသူကရေးသားခဲ့သည်။ မိမိတို့နှင့်စာရေးဆက်သွယ်ရာတွင် ထိုသို့သောခေါင်းဆောင်မှုမျိုးသည် အသွင်ကူးပြောင်းမှုကာလတွင် အထူးလိုအပ်ကြောင်း Brown ကမှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်။ ထိုစုစမ်းလေ့လာမှုကို ဤစာအုပ်ပါတော့ ဆုံမေးမြန်းမှုများတွင် စနစ်တကျပြဆိုထားပါသည်။ နောက်ထပ်ရှုထောင့်တစ်ခုကို Marshall Ganz ရေးသားသည့် 'အပြောင်းအလဲကိုခေါင်းဆောင်ခြင်း-ခေါင်းဆောင်မှုပညာ၊ အဖွဲ့အစည်းနှင့် လူမှုရေးလှုပ်ရှားမှု' ဟူသည့်စာတမ်းကို *Handbook of Leadership and Practice* စာအုပ် by Marshall Ganz in 'Leading Change: Leadership, Organization and Social Movements,' in Nitin Nohria and Rakesh Khurena (eds), *Handbook of Leadership and Practice* (Boston: Harvard Business Press, 2010) မှ ရရှိခဲ့ပါသည်။ ခေါင်းဆောင်မှုဟူသည် 'မရောမနှာနှင့်ရင်ဆိုင်လာရချိန်၌ တူညီသည့်ရည်ရွယ်ချက်များ အောင်မြင်အောင် အခြားသူများကလည်းလုပ်ဆောင်နိုင်စေသည့် အခြေအနေများကို ဖန်တီးပေးရန်တာဝန်အား လက်သင့်ခံခြင်း' ဟု Ganz က အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပါသည်။ ဤစာအုပ်တွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းထားသည့် ခေါင်းဆောင်အများစုသည် အထက်ပါခေါင်းဆောင်မှုဖွင့်ဆိုချက်၏ သရုပ်သကန်ပင်ဖြစ်တော့သည်။

ဖတ်ရှုရန် စာအုပ်အညွှန်း၊ အထောက်အကူပြုနိုင်ဆုံးဟု စာရေးသူများကယူဆသည့် နှိုင်းယှဉ် လေ့လာနိုင်သော သဘောတရားရေးရာ စာအုပ်စာတမ်းများကို အကြံပြုထည့်သွင်းဖော်ပြထား သည်။ သက်ဆိုင်ရာခေါင်းဆောင်များနှင့်လူပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ပါတီများ၊ ဖြစ်ရပ်များကို ရည်ညွှန်း ကိုးကားရန်ရှာဖွေရာတွင် အထောက်အကူပြုစေမည့် အချိန်ပြမျဉ်းကိုလည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြ ထားသည်။ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးချင်းစီ၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်းကိုလည်း ထည့်သွင်းထားပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများမတိုင်မီ အခြေအနေနောက်ခံ အက်ဆေးများကိုဦးစွာဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုအက်ဆေးများကို တိုင်းပြည်တစ်ခုချင်းစီကို အထူးပြုသည့်ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ထိပ်တန်း ကျွမ်းကျင်သူများက ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပြီး အသွင်ကူးပြောင်းမှုနှင့် ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးချင်းစီ ၏ အခန်းကဏ္ဍတို့ကို ဆွေးနွေးတင်ပြထားသည့် အက်ဆေးများဖြစ်သည်။

ဖြစ်ချင်တော့ ထိုအသွင်ကူးပြောင်းမှုများထဲမှ သက်ရှိထင်ရှားအမျိုးသမီးခေါင်းဆောင် တစ်ဦးမျှမရှိတော့ပေ။ မိမိတို့တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော ခေါင်းဆောင်များကလည်း ထိုအသွင် ကူးပြောင်းမှုများတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ထိုးထွင်းသိမြင်မှုများစွာ ကို ပေးအပ်နိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိပါ။ ကျွန်ုပ်တို့၏ အကြံပြုချက်ဖြင့် International IDEA က မန်ချက် စတာတက္ကသိုလ်မှ ပါမောက္ခ Georgina Waylen ကို ထိုအမျိုးသမီး ခေါင်းဆောင်များဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာအတွက် သီးခြားအခန်းတစ်ခန်းပါဝင်ရေးသားခိုင်းခဲ့ပါသည်။ နှစ်ပေါင်းများစွာ အတွင်း သူမလုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများ၊ အစိုးရထိပ်တန်းခေါင်းဆောင်အဆင့် မဟုတ်သော်လည်း အရေးကြီးသည့်အခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်ခဲ့သည့် ထိုကိုးနိုင်ငံမှ အမျိုးသမီး တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုအသစ်များတွင် အခြေတည်ကာ ပါမောက္ခ Georgina Waylen က သူ၏အက်ဆေးကို ရေးသားထားသည်။

စာရေးသူတို့နှစ်ဦးရေးသားခဲ့ကြသည့် နိဂုံးချုပ်အက်ဆေးတွင် အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေး မည်သို့နိဂုံးချုပ်ပြီး ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးမည်သို့တည်ဆောက်ပုံအကြောင်းအဓိကအခြေခံများ ကို အနှစ်ချုပ်ဖော်ပြထားပါသည်။ အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးမှ ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးသို့အသွင် ကူးပြောင်းမှုများသည် အခါခါပြန်ပေါ်လာသော စိန်ခေါ်မှုများကိုရင်ဆိုင်ရသည်။ ကိုးနိုင်ငံစလုံး၏ ဖြစ်ရပ်များက ရရှိသောသင်ခန်းစာများသည် အနာဂတ်ခေါင်းဆောင်များနှင့် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူ များနှင့် လွန်စွာသက်ဆိုင်နေသည်။ ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးတည်ထောင်ရန် အားသွန်ခွန်စိုက် ကြိုးပမ်းနေဆဲ ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်မှ အနာဂတ်နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များနှင့် နိုင်ငံသားများအတွက် ဤစာအုပ်သည် အဖိုးတန်စာအုပ်ဖြစ်သည်။ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများမှ တက်ကြွလှုပ်ရှား သူများအတွက်၊ မီဒီယာနှင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအတွက်၊ ဒီမိုကရက်တစ် အသွင်ကူး ပြောင်းမှုများကိုပံ့ပိုးရန်၊ ဆောင်ရွက်ရန်၊ မြေတောင်မြှောက်ရန်၊ နားလည်သိရှိရန် လိုလားသူများ အားလုံးအတွက် ဤစာအုပ်သည် အဖိုးတန်စာအုပ်ဖြစ်ပါ သည်။

ဤစာအုပ်ပါ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများကို မိမိတို့နှစ်ဦးအတူတကွ လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့်

မိမိတို့လေ့လာသိရှိရသည်ကို ပူးတွဲသုံးသပ်ဆင်ခြင်ကြည့်ခြင်းသည် အံ့မခန်းအတွေ့အကြုံဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် မိမိတို့စူးစမ်းလေ့လာခဲ့သည့်မေးခွန်းများ၏ ဆက်လက်အရေးပါနေမှုနှင့် မိမိတို့တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့်သူများ၏ အံ့ဩဖွယ်အရည်အချင်းများ၊ အတွေ့အကြုံများကြောင့် မိမိတို့အတွက် အံ့မခန်းအတွေ့အကြုံဖြစ်ခြင်းဖြစ်သည်။ မိမိတို့စာရေးသူနှစ်ဦး၏ တူညီသော တန်ဖိုးများ၊ ကွဲပြားသောဘဝအတွေ့အကြုံများကိုအခြေတည်ကာ ဤစာအုပ်ရေးသားမှုကို တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ကြရင်း မိမိတို့နှစ်ဦး၏ရေရှည်ဆက်ဆံရေးမှာလည်း ပိုပြီးနက်ရှိုင်းလာခဲ့သည်။

ဤအစီအစဉ်ကို ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုခြင်းနှင့် ပံ့ပိုးကူညီခြင်းတို့အတွက် International IDEA ကို အလွန်ပင် တန်ဖိုးထားလေးစားမိခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ပြန်ပြောင်းပြောပြချက်များကို စူးစမ်းဖော်ထုတ်ခွင့်ပေးခဲ့ကြသော ခေါင်းဆောင်များကိုလည်း လေးနက်စွာကျေးဇူးတင်ရှိခြင်းနှင့်အတူ စာဖတ်သူများအားလည်း ကျွန်ုပ်တို့နှင့်အတူတကွ ၎င်းတို့အားပူးပေါင်းလေ့လာသင်ယူကြပါရန် ဖိတ်ကြားအပ်ပါသည်။